

BLOEDBROEDERS

Dit verhaal, deels geromantiseerd,
berust op historische feiten

Opgedragen aan Frank Hellemans

Guy Prieels

Bloedbroeders

Houtekiet

Antwerpen / Amsterdam

© Guy Prieels / Uitgeverij Houtekiet 2017
Houtekiet, Katwilgweg 2, B-2050 Antwerpen
info@houtekiet.be
www.houtekiet.be
www.guyprieels.com

Omslag Sander Patelski
Foto omslag © NSW Police Forensic Photography Archive,
Justice and Police Museum, Sydney Living Museums
Foto auteur Jos Vossius
Opmaak www.intertext.be

ISBN 978 90 8924 554 0
e-ISBN 978 90 8924 555 7
D 2017 4765 7
NUR 330

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op
welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.
No part of this book may be reproduced in any form, by print,
photoprint, microfilm or any other means, without written
permission of the publisher.

Deel 1

OORLOG

‘**B**erouw? Niemand heeft me gevraagd berouw te tonen toen ik verplicht werd mensen dood te schieten aan het front. Berouw is komedie om minder straf te krijgen.’

Zonder verpinken noteerde sterreporter LDL, ooit zelf actief lid van het gewapend verzet, het antwoord op de slotvraag van zijn interview met de 83-jarige René Verstuyft. In 1921 ter dood veroordeeld voor de moord op een politiecommissaris kreeg Verstuyft tijdens het proces van de eeuw in 1924 door het Gentse Hof van Assisen een tweede maal de doodstraf opgelegd voor 13 andere moorden en talloze gewelddadige overvallen.

Het was oktober 1978. Zestig jaar eerder werd in Vlaamse kerken en huizen gebeden: Van de Tijger en zijn wreedheden, verlos ons, Heer.

Het meedogenloze roofdier, inmiddels verschrompeld tot een mensenschuwe kat, sleet zijn laatste dagen als tuinier in een bejaardentehuis in Lier waar hij, met 36 jaar gevangenisstraf achter de rug, zijn tijd besteedde aan de liefdevolle verzorging van bloemen en planten. Zijn soortgenoten had Verstuyft allang de rug toegekeerd. Hij wendde de blik af om aan te geven dat het gesprek voorbij was en keek door het raam.

Het hoosde. Tijdens een strontweer als dit had hij de eerste stap gezet op een weg zonder terugkeer.

De stortbui leek nog het meest op een doorzichtig theatergordijn waarachter zich hallucinante taferelen afspeelden. Uit de nachthemel daalden lichtkogels neer als zwevende toortsen,

de aarde baadde in spookachtig licht. Vlak voor hen, op een boogschcut, woedde Duits mitrailleurvuur, hevig, onophoudelijk, in hun rug gingen de beschietingen van de eigen artillerie onverminderd voort en te midden van dat spektakel stond een heldhaftige luitenant zijn keel schor te schreeuwen. Colignon, wie anders?

'En avant, bande de fénéants! En avant!'

René Verstuyft herinnerde zich nog woord voor woord wat hij zijn wapenbroeder Vuylsteke had toegeroepen, wijzend met zijn kin in de richting van de luitenant die hen als kanonnenvoer over de vlakte wilde jagen. Iedereen kon het horen, ook de vuurvreter voor wie het bedoeld was, maar die begreep de taal niet.

'Voor ik mijn snor druk, jaag ik die rotzak een kogel door de kop.'

'Laat die gek razen, René,' zei Briek Vuylsteke.

De Langhe uit Oostende ging als eerste neer. Hij had net de bovenste sport bereikt toen hij als een meelzak naar beneden plofte. Ze klommen over de wering en renden als uitgezet wild over het open veld in de hoop hun vel te redden. Na enkele sprongen zakten ze weg in de blubber. Hun slijkschoenen wogen als steenklompen en werden bij iedere stap nog wat dieper in de modder gezogen. Vertongen uit Dendermonde viel om als een boom waaruit de kruin met één bijslag werd weggehakt. Na nauwelijks tien meter kon geen van hen nog een voet voor- of achteruitzetten. René liet zich vallen en zocht beschutting achter het lijk van zijn onthoofde kameraad.

'Ik verzet geen poot meer.'

De winter van 1918 was een vuile winter. Na de Siberische koude die aanhield tot half januari, was het onophoudelijk gaan plenzen. IJswater dat in je kleren kroop, dwars doorheen je huid in je vlees drong, je bloed deed stollen en het merg in

je botten bevroor. Na de snelle dooi was de grond zo verzadigd dat hij geen druppel meer opzoog. De vlakke was verraderlijker dan ooit. Zover het oog reikte, hadden zich grote plassen gevormd, ondiepe poelen en volgelopen bomtrechters, diep genoeg om erin te verzuipen. In de plassen zwommen ontbindende lichamen, afgerukte ledematen en vraatzuchtige ratten. Op elke plaats onder het wateroppervlak en in de zompige aarde lagen onontpofte projectielen te wachten om je tot gehakt te vermalen. De vlakke, door bombardementen omgewoeld tot een modderzee, stonk naar kruit, solfer en dood.

Er viel nog een honderdtal meter te overbruggen tot de voorste loopgraaf, amper een boogscheut, maar onder aanhoudend vuur leek het verder dan de maan.

‘Snel,’ riep Briek Vuylsteke.

‘Er is geen loopgraaf meer, Briek. Alles is aan flarden geschoten. We moeten ons hier ingraven.’

René stak zijn pioniersschop, messcherp geslepen voor het klieven van schedels, in de vette klei. Liggend groeven hij en zijn wapenbroeder een ondiepe greppel uit, ongeveer een manslengte, en lieten zich erin rollen om te schuilen voor de heksenkermis van mitrailleurs, kanonnen en granaten die zou duren tot de zon opkwam. Onder de gutsende hemelsluizen, tussen twee vuren en drijvend in het nat van de geul, maakten ze zich zo klein mogelijk.

‘Wil je deserteren?’ vroeg Vuylsteke ongelovig. ‘Uitgerekend jij.’

‘Ik vergeef de schobbejak niet wat hij me heeft aangedaan.’

‘René... Het was maar een hond.’

‘Het was mijn kameraadje, Vuylsteke, mijn strijdmakker.’

‘Wie gaat er voortaan het vuile werk opknappen?’ smaalde Vuylsteke.

Niet langer dan een week geleden, op een moment dat het

moreel bijzonder laag was, had René Verstuyft een open doekje gekregen. Ten overstaan van de verzamelde compagnie had de commandant hem volmondig geprezen als zijn beste sluipschutter, zijn vaardigste opruimer, altijd paraat om snel, accuraat en geluidloos te doden. Om het even waar, om het even wie en om het even wanneer hem dat werd opgedragen.

‘En hoe denk je hier weg te komen?’ wilde Vuylsteke weten. ‘Tussen de Duitse kogels door? Of wil je overlopen met de witte vlag en een kogel in je rug krijgen van onze eigen officier?’

‘Jij smokkelt me over, Vuylsteke.’

‘Ik?’

‘Iedereen weet dat je smokkelt.’

‘Conserven, sterkedrank en tabak, ja.’

‘Ook mensen. Je hebt al weglopers tot ver achter de Duitse linies gebracht.’

‘Van wie heb je dat?’

‘Ik ken zelfs je tarief. Tien frank de man. Woekeraar!’

‘Ik riskeer wel iedere keer mijn huid.’

‘Ik waag elke dag mijn huid voor 64 centiem.’

‘Kanonnenvlees kost niks.’

‘Zet me maar helemaal bovenaan je lijst.’

Bij Alberic Vuylsteke, een grensbewoner, zat het smokkelen in de genen en smokkelen deed hij, oorlog of geen oorlog. Sinds zijn veertiende al. Niemand snapte hoe hij dat aan het front voor elkaar kreeg, maar hij kende de knepen en speelde perfect in op gebrek en overschot aan beide kanten van de Belgisch-Franse grens. Zijn route liep langs een netwerk van smalle houten bruggetjes, kleine eilandjes, droge bermen en drijvende vlonders dat als een spinnenweb de verdronken polder overspande. De onder water gezette vlakte werd aan Duitse kant omzeggens niet bewaakt omdat ze door de vijand allang was opgegeven als gebied van strategische waarde.

‘Heb ik burgerkleren nodig?’ vroeg Verstuyft.

‘Zeker niet. Je gaat in uniform en met je wapen in de hand. Als je dan gevat wordt, kan je nog altijd beweren dat je verdwaald bent. In burgerkleren riskeer je als spion voor het vuurpeloton te komen.’

Toen de heksenketel even stilviel, herbegon het schreeuwen. En opnieuw was het luitenant Collignon die een keel opzette. Rechtop als een heldenstandbeeld, met ware doodsverachting en de gewapende hand hoog in de lucht gestoken.

‘En avant, bordel de merde! En avant!’

Zijn manschappen maakten niet meteen aanstalten hem te volgen.

‘Debout les morts!’

Hij bleef daar maar in zijn eentje staan brullen, recht als een kaars tussen alle rotzooi die van beide kanten op hem afkwam. Niet bang uitgevallen, de luit, oftewel compleet levensmoe. Zijn voeten uit de modder sleurend kwam hij dreigend op Verstuyft en Vuylsteke af.

‘Als hij zijn pistool op mij richt, is hij dood,’ snauwde René.

‘Debout, bande de lâches!’

Toen de luitenant op minder dan twee meter was genaderd, kreeg hij de volle laag. Alvorens achterover te slaan zagen Verstuyft en Vuylsteke hoe zijn kleren werden weggeritst ter hoogte van zijn buik en het projectiel, hoogstwaarschijnlijk een shrapnel, een gapend gat achterliet. Hij maakte een halve draai en viel ruggelings neer, vlak naast hen. Zijn darmen lagen te glimmen. Even later merkten ze dat hij nog ademde. Toen hij weer bij bewustzijn kwam, tastte hij naar zijn buikstreek.

‘C’est grave?’

‘Bloed en beulingen,’ grinnikte René.

‘Qu’est-ce-qu’il dit?’

De luitenant kreeg geen antwoord. Ze zwegen. Hij steunde

op een elleboog om recht te komen en er opnieuw tegen aan te gaan. 't Was een taaie.

'Soldat, aide-moi.'

'Wat zegt hij?' vroeg Vuylsteke.

'Nom de Dieu. Aide-moi à me lever,' kermde de luitenant.

'Wat zegt hij?' vroeg Vuylsteke opnieuw. 'Hé, René! Jij spreekt toch wat Frans.'

'Vandaag niet.'

De officier graaide naar zijn pistool om hun hulp gewapenderhand af te dwingen en vloekte toen hij merkte dat zijn riem en holster van zijn lijf waren geschoten.

'C'est un ordre,' kreunde Collignon met wat hem nog restte aan adem.

'Moge de duivel je halen, dierenbeul.'

Gebiologeerd keek Vuylsteke toe hoe René Verstuyft zijn spade trok en het vlijmscherpe blad tegen de halsslagader van de luitenant plaatste.

René stak zo hard toe dat het hoofd voor de helft van de romp werd gescheiden. Het bloed gutste uit de wond op de maat van de hartenklop, stroomde in de doorgesneden luchtpijp en telkens de luit naar adem hapte, vulde het zijn longen, gulp na gulp, tot hij erin stikte.

Vorige zomer, bij het terugkeren van patrouille, werd René gevolgd door een hondje, een hardharige, witte terriër met bruine en zwarte vlekken. Het trippelde zo'n tiental meter achter hem aan. Telkens als hij zich omdraaide ging het zitten, spitste de oren en begon zachtjes te jammeren.

Verstuyft knielde en maakte lokgeluidjes. De terriër hield zijn kop schuin, legde de oren plat en met het staartstompje

tegen zijn krent gedrukt, richtte hij zich op en naderde half lopend, half kruipend.

Meerdere wapenbroeders hielden er een klein huisdier op na, meestal een hond of een kat, verloren gelopen dieren of nestoverschotten die ze kregen van mensen uit het achterland als ze op verlof gingen. Sommigen hielden een kanarie, een lijster of een merel in een kooitje, want alles wat vleugels en muziek in de keel had was kadaverland allang ontvlucht. Het verloren paradijs was overgenomen door ratten, vlooiën en luizen.

De officieren gedoogden in beperkte mate het houden van huisdieren omdat het bij de manschappen voor enige afleiding zorgde, maar waarschuwden herhaaldelijk de dierenliefhebbers dat er zou worden opgetreden in geval van overlast.

Het hondje kwam tot op een meter, kroop dan aarzelend naar hem toe en onderwierp zich. René streelde het over de kop en de romp.

‘Spreken Sie Mofs? Ofkom je uit de Engelse sector?’ Het hondje liet zich de stelingen welgevallen en kefte opgewonden. ‘Zal ik je meenemen om ratten te vangen? Het krioelt ervan.’ René sloeg met de hand op zijn dijbeen. ‘Fox?’ De keffer sprong tegen hem op. ‘Zit!’ Het hondje ging zitten, maar bleef nieuwsgierig naar hem opkijken. ‘Fox?’ Het hondje spitste de oren, kefte even. René verwijderde zich langzaam en gebod de terriër met een teken van de vinger ter plekke te blijven. Het hondje jankte klagelijk, maar kwam niet in beweging. ‘Fox!’ Een vingerknip volstond om zijn nieuwe compagnon dolenthousiast in zijn spoor te doen volgen. ‘Wij zullen het best met elkaar vinden.’

In de loopgraafkeken ze ervan op. De eenzaat Verstuyft die het opbracht langer dan één uur in gezelschap van hetzelfde levend wezen te vertoeven, het was ongezien. ‘Het is een hond,

dat scheelt,' merkte Vuylsteke op. En naarmate de tijd vorderde, bleef men zich verwonderen over het geduld dat hij aan de dag legde om zijn keffer kunstjes te leren.

Fox scheen als geen ander te begrijpen waarom Verstuyft zich over hem had ontfermd. Op elke rat die zich in de buurt waagde, stootte hij af, beet hem kwaad grommend in de nek, maakte hem af met een paar korte rukken en legde hem demonstratief aan de voeten van René. En telkens werd hij daar uitgebreid voor bedankt. Voor de rest week hij geen meter van de zijde van zijn nieuwe meester. Bij grote overlast van knagers door massaal verspreide lijkenresten na een beschieting of bombardement werd door de compagnie een beroep gedaan op de terriër om de plaag in te dijken. Het beest kweet zich plichtvol van zijn taken tot trots en genoegen van René. En ondanks het grillige karakter van het ras, gehoorzaamde Fox als de meest volgzame soldaat. Fox werd de mascotte van de compagnie.

Na weer eens lelijk tekeer te zijn gegaan in een kolonie lijkenvreters keerde de hond terug, hinkend op drie poten. In de rechterachterpoot had hij een lelijke knauw gekregen. Fox jammerde niet, hij ging aan de voeten liggen van René en likte zijn wonden.

Luitenant Collignon, niet echt een dierenliefhebber, kreeg lucht van het feit dat de hond was gebeten door een rat, het gevreesde ongedierte dat pest en dood verspreidde.

Toen de divisie een paar dagen later voor een voetmars van 40 kilometer optrok naar Coudekerque-Branche om de Fransen bijstand te verlenen, verbood Collignon ook maar één dier mee te nemen en nam meteen een drastisch besluit. René probeerde nog Fox in zijn knapzak te verbergen om voor hem te kunnen zorgen. De hond hield zich voor dood alsof hij een voorvoel had van wat er stond te gebeuren.

'Attrappe-moi ce clebs!'

Na hun terugkeer vertelde een jongen van zijn compagnie, die in de ziekenboeg verbleef, wat er gebeurd was. Op bevel van Collignon waren alle honden en katten uit het kantonement gevangen, naar een weide gebracht en met z'n allen vastgebonden aan een boom. Daarna werden de dieren bekogeld met granaten, hun resten zagen eruit alsof ze door de vleesmolen waren gehaald. Voor de ratten een sterrenmenu.

Na het avondappel, bij het verbreken van de rangen, bleef Verstuyft in zijn dooie eentje staan in het midden van het exercitieterrein, een zoutpaal. De opvliegende Collignon kreeg hem in de gaten, voelde zich aangesproken en stooft op hem af.

'Qu'est-ce-que tu as à me regarder, toi?'

René gaf geen kik, maar terwijl hij zijn overste aankeek, zag je de woede als het ware opbollen onder zijn huid. Hij spuwde gif uit zijn ogen.

Verstuyft kroop naar de dooie luitenant toe en graaide in de zakken van zijn kapotjas. Daarna betastte hij de kontzakken. Hij maakte de veiligheidsspeld van de rechterzak los, haalde er een portefeuille uit en onderzocht de inhoud.

'Die hufter was beter geladen dan wij allemaal samen.'

Uit de bundel bankbiljetten telde hij vier briefjes van vijf. De rest propte hij in zijn broekzak. Ook een brief met de foto van een vrouw besloot hij te houden. De vrijwel lege portefeuille stak hij terug in de zak van de officier.

'Pak aan, Briek. Twintig frank. Ik betaal dubbel.'

Vuylsteke besloot het incident met de hond niet weer op te rakelen, de kwestie was geregeld, op de manier van René Verstuyft. Maar een dooie keffer kon toch niet de reden zijn waar-

om uitgerekend de beste soldaat van de compagnie besloten had er tussenuit te knijpen. Hij besloot het dan maar vlakaf te vragen.

‘Ik krijg het hier elke dag wat meer op mijn heupen,’ replieerde Verstuyft vinnig. ‘Eerst was ik sluipschutter, daarna *nettoyeur de tranchées*. Ik heb diep in de vijandelijke linies doelwitten uitgeschakeld. Ik werd op mijn waarde geschat.’

‘Verdomme, Verstuyft, jij geilt op die rotzooi, waar of niet?’

René negeerde de opmerking. Hij spuwde zijn gal. Gisteren meester over leven en dood, vandaag als een boerenkinkel teruggezet naar de patattenjas. De vernedering was niet te slikken.

‘Stank voor dank heb ik gekregen. Ze hadden me beter met een gedegradeerd. Ik ga niet voor de rest van de oorlog vlooiën zitten vangen. Sedert Vindevogel is gesneuveld, is de lol eraf.’

Sergeant Vindevogel was hun instructeur geweest, hun mentor, hun vader en moeder tegelijk. Een specimen. Hij had in de kolonie zijn strepen verdiend, regio’s gepacificeerd, opstanden neergeslagen, handen van weerspannige negers afgehakt en een krans van zwarte oren verzameld. Hij pochte dat hij op groot wild had gejaagd tot hij uiteindelijk zelf werd geveld door een onooglijke vlieg die hem met malaria besmette.

Sergeant Vindevogel: vuurbestendig, kogelvrij, onsterfelijk. Toen hij sneuvelde, wilde niemand het geloven.

‘Ik kan me nog steeds niet voorstellen dat hij dood is. Bij eender wie heb ik daar niet de minste moeite mee, maar Vindevogel...’

‘We waren in niemandsland. Hij volgde op zo’n vijftig meter toen er net boven zijn hoofd een bom insloeg, een kanjer. Wat overbleef was een krater van vijf meter doorsnee.’

‘Heb je zijn lijk gezien?’

‘Hij was helemaal in friet. In hapklare brokjes voor de pie-ren.’

‘En toch zou het me niet verbazen dat hij hier op een mooie dag voor onze neus staat en zegt : “Ik ben er aan de andere kant van de aardbol weer uitgekropen.” We zullen het meemaken, Verstuyft.’ Verstuyft beaamde grinnikend zijn woorden. ‘Hij zal ons verrassen, net zoals bij zijn eerste verschijning.’

De kennismaking was een schok. Al van ver zagen ze hem aankomen, wijd zwaaiend met zijn armen, een reus op zevenmijllaarzen. Met zijn borst en voorbroek onder het bloed zag hij eruit alsof hij een werkdag in het slachthuis achter de rug had. Een woesteling met rode dronkenmanskop en een stem als een stormklok.

‘Geef... acht!’

Hij droeg een helm zonder randen die op zijn schedel gegoten leek, een stalen borstplaat met riemen rond zijn nek, schouders en middel vastgemaakt, een zestal handgranaten aan de gordel, een vervaarlijk slagersmes in de ene, een pistool in de andere hand. Kaki blouson, kniebroek, geweven beenkappen en lederen legerkisten.

‘Op de plaats... rust.’

Hij monsterde de vechtjassen die hem waren toegewezen om zich de finesses van zijn specialiteit in het krijgsbedrijf eigen te maken. Een verklaring voor het geronnen bloed op zijn outfit gaf hij niet, maar dat hij net was teruggekeerd van de frontlinie was duidelijk. Hij stak meteen van wal. Zijn stem, goed hoorbaar voor de wijde omgeving, schalmde over het exercitieterrein.

‘Tijdens het beleg van Antwerpen stond mijn kapitein bovenaan de spoorberm, ik onderaan. Door een mitrailleurssalvo werd zijn kop van zijn romp gescheiden. De kop rolt naar beneden, komt tot stilstand aan mijn voeten en commandeert met krachtige stem: “Vindevogel, neem het bevel over.” – “Tot uw orders, kapitein!” zeg ik, storm af op de Pruisische grenadiers,

rijg de eerste aan mijn bajonet, daarna de tweede en hoor de volgende schreeuwen: “Mach Platz, ich will auch dabei...”

De mannen keken elkaar aan, wisten even niet goed of het in ernst of als grap bedoeld was tot Vindevogel zelf in home-risch gelach uitbarstte.

‘Alles wat over mij wordt rondverteld is waar. Ook de leu-gens.’ Hij liep om de jongens heen. ‘Luistert goed, platbroeken. Ik ga er geen doekjes om winden. Het is mijn taak jullie om te kneden tot een uitgelezen stelletje moordenaars. Voortaan maken jullie deel uit van een speciaal commando... En sinds de loopgravenoorlog een feit is, heeft dat gespuis een naam: *nettoyeur de tranchées*. Een *nettoyeur de tranchées* is een verdelger die na een terreurbombardement de eerste aanvalsgolf op de voet volgt en diep in de vijandelijke linies doordringt. Terwijl de golf verder rolt, maakt hij zich meester van de vijandelijke loopgraaf en roeit alles uit wat daarin nog ademt of beweegt: mensen, die-ren, insecten, alles. De *nettoyeur* maakt geen krijgsgevangenen.’

‘En dit, knulletjes, is zijn uitrusting.’ Hij stak zijn hand-wapen in de lucht. ‘Pistool...’ balkte hij en gaf het schiettuig aan Lierman met het bevel alles wat hij hem aanreikte netjes uit te stallen op de tafel die bij de ingang van de tent was opge-steld. ‘Mes!’ Met enkele vliegensvlugge handbewegingen liet hij het lemmet flikkeren. ‘Uiterst handig om te kelen, maar het blijft slageregeri. Breekt makkelijk af op een bot.’ Daarna tilde hij met beide handen de helm van zijn hoofd alsof hij een koningskroon hanteerde. Lierman haastte zich om hem aan te nemen en plaatste hem tussen de wapens. Vindevogel sloeg hard met beide vuisten op de glimmende borstplaat. ‘Een hart van staal, een borstkast van ijzer!’ Hij gaf Lierman het bevel de knopen op zijn rug los te maken. Respectvol spreidde Lierman de beschermplaat uit over de tafel.

De sergeant maakte zijn granaatgordel los, stak hem in de

hoogte en maakte een langzame, ceremoniële halve draai, eerst naar links, dan naar rechts. ‘Twee rookgranaten en vier scherfhandgranaten, verwoestend in een straal van zeven meter.’

Hij haalde diep adem en gespte de schop los die in een holster langs zijn dijbeen geriemd zat. Met beide handen stak hij het graafwerktuig in de hoogte.

‘En dit, pisbroeken, is de beste vriend van de *nettoyeur*, de wapenbroeder die overblijft als iedereen hem in de steek heeft gelaten: de pioniersschop. Stalen blad, houten greep, onverwoestbaar. Koester hem. Verlies hem nooit uit het oog. Slijp zijn bladen zo scherp als een scheermes. Hij zal je graafwerktuig zijn, je zwaard, je bajonet en je bijl tegelijk.’

Hij greep de soldatenspade met beide handen bij de steel en onthoofdde in één vloeiende beweging de stropop, waar de groentjes op oefenden met de bajonet.

‘Daar gaat je kop, Kaiser Wilhelm!’

Hij ging op het lijf staan en stootte de punt in de buikstreek tot het *feldgrau* uniform helemaal aan flarden hing. Met een kreet die uit het diepste van zijn ingewanden opsteeg, hakte hij de schop met de zijkant van het vlijmscherpe blad in het tafeltje en gebruikte daarbij zo’n kracht dat de voorwerpen erop aan het dansen gingen en het blad erin bleef steken. ‘Gezien? Een guillotine in zakformaat.’

Ze wachtten tot het licht werd en het gebulder verstomde.

‘Wat is er met mij?’ hakkelde Vuylsteke. Hij begreep het niet. Op het ogenblik dat ze besloten het op een rennen te zetten richting achterhoede leek zijn ene been vanonder zijn lijf weggeslagen. ‘Godverdomme. Ik ben in mijn poot geschoten. En ik heb het niet eens gevoeld.’